

مينيگوکوکل سی

مينيگوکوکل ناروغي څه ده؟

مينيگوکوکل ناروغي يوه جدي ناروغي ده چې *Neisseria meningitidis* (باکتریا له امله رامنځته کېږي. دا میکروبي انفیکشن کولی شي د مننژیت یا سرسام (د مازغو چارچاپیره پردې پارسوب) او سپټیسمیا (د وینې مسمومیت) لامل شي.

Neisseria meningitidis باکتریا بیلایل گروپونه شتون لري چې د مینینگوکوکل ناروغي لامل کېږي. په 2000 کې د مننژیت یا سرسام سی واکسین د معرفي څخه مخکې، بی او سی ډلې په آیرلینډ کې د مینینگوکوکل ناروغي ډیرې پېښې رامنځته کړې. د مینینگوکوکل ډله سی باکتریا پروراندي د **MenC** واکسین څخه مننه، د ډله سی باکتریا له امله د مینینگوکوکل ناروغي د پېښو شمیر په ډراماتیک ډول راټیټ شوي دي ډیرې پېښې اوس د ډله بی باکتریا لخوا رامنځته کېږي.

خلک څنګه په مینینگوکوکل ناروغي اخته کېږي؟

مينيگوکوکل باکتریا د ستوني شاته یا په پوزه کې ژوند کولی شي. زیاتره خلک چې دا باکتریا لري یا یې وري (ورونکي)، روغ پاتې کېږي مګر دوی کولی شي دا باکتریا د توحې، پرنجی یا ښکلولو له لارې نورو ته خپاره کړي. د ورونکي سره نږدې شخصي تماس ځینې وختونه د انفیکشن لامل کېږي. تاسو د ککر کیدو لپاره څو ساعته نږدې شخصي تماس ته اړتیا لرئ ځکه چې باکتریا د بدن څخه بهر ډیر ساعت ژوندی نه پاتې کېږي.

مينيگوکوکل ناروغي په هر عمر کې واقع کېدای شي مګر د مینینگوکوکل ناروغي ترټولو لوړه کچه د یو کال څخه کم عمر ماشومانو کې پېښېږي، ورپسې د 5 کلونو عمر پورې ماشومان وي. راتلونکی ترټولو لوی د خطر ډله د 15-19 کلونو عمر لرونکي ځوانان دي. په آیرلینډ کې د ژمي او پسرلي په لومړیو کې د انفیکشن خطر خورا لوړ وي.

د مینینگوکوکل ناروغي نښې څه دي؟

د مینینگوکوکل ناروغي پیل خورا چټک کېدای شي. د مینینگوکوکل ناروغي نښو کې تبه، سخته غاړه، د سر درد، د جوړونو دردونه، او خاریت یا گرمکي شاملې دي. که تاسو فکر کوئ چې ستاسو ماشوم یا ټیځور ماشوم د مینینگوکوکل ناروغي نښې لري سمدلاسه د خپل GP یا نږدې د ماشومانو د بېړنۍ څانګې څخه طبي مرسته ترلاسه کړئ. په ځینو حالتونو کې د طبي مرستې ترلاسه کولو لپاره د ګړندي عمل کول معنی د ژوند او مرګ ترمنځ توپیر کېدای شي.

مينيگوکوکل ناروغي يوه ډیره جدي ژوند ګواښونکي ناروغي ده.

د هغو خلکو څخه چې د مینینگوکوکل ناروغي لري:

- په 20 کې 1 به مړ شي
- په هرو 10 کسانو کې 1 روغ شوي کس به لوی معلولیت ولري لکه کونوالی، د مازغو زیان یا د ګوتو، پښو، ګوتو، لاسونو، پښو، متونو یا لینګو زیان.

ژر تشخیص د انتي بیوتیکونو سره د ژر درملني لامل کېږي او د دي خبرې ډیر چانس وي چې سری به بشپړ روغ شي. دوخته تشخیص مهم دي ځکه که تاسو شکمن یاست چې یو څوک مننژیت یا سرسام یا سپټیسمیا لري سمدلاسه طبي پاملرنه وغواړئ.

نور معلومات شتون لري په <http://www.meningitis.org/ireland>

څوک باید د مینینگوکوکل سی (MenC) واکسین وکړي؟

د واکسين په واسطه د مينينگوکوکل سی ناروغی مخنیوی کيږي.

ټولو تيخور ماشومانو ته د **MenC واکسين** په 6 میاشتو کې ورکول کيږي چې بل دوز يا خوراک يې په 13 میاشتو کې ورکول کيږي.

د **MenC** واکسين بوسټر يا پياوړې کوونکی دوز په **MenACWY** واکسين کې ورکول کيږي چې د 2019 راهيسې د دويمې درجې بنوونځي په 1st کال کې ورکړل شوی ترڅو د تنکيو ځوانانو او بالغ ځوانانو لپاره اضافي خونديتوب چمتو کړي.

ايا د مينينگوکوکل سی (MenC) واکسين د ټولو مينينگوکوکل ناروغيو پر وړاندې محافظت کوي؟

د **MenC** واکسين په واسطه يوازې د مينينگوکوکل سی انفیکشن مخنیوی کيږي. د مينينگوکوکل انفیکشن نور ډولونه د دې واکسين په واسطه نه پوښل کيږي.

د مينينگوکوکل سی انفیکشن په وړاندې د خونديتوب لپاره د مينينگوکوکل سی واکسين د 2016 کال د اکتوبر په 1 يا وروسته زېږيدلی د ټولو ماشومانو لپاره د آيرش د ماشومتوب د واکسين کولو مهالویش د يوې برخې په توگه معرفي شول.

دا ډيره مهمه خبره ده چې د مينينگوکوکل ناروغی د نينو لپاره محتاط پاتې شي ځکه چې ټول ډولونه د واکسين په واسطه نه پوښل کيږي. د نينو واقع کيدو په صورت کې بايد د عاجل طبي پاملرنې غوښتنه وشي.

څوک بايد د مينينگوکوکل سی (MenC) واکسين ونه کړي؟

ډير لږ خلک شتون لري چې بايد د **MenC** واکسين ونه کړي. ستاسو ماشوم بايد واکسين ونه کړي که چيرې دوی ته د واکسين د پخوانی دوز يا د واکسين کومې برخې څخه شديد د حساسيت عکس العمل (anaphylaxis) شوي وي.

د مينينگوکوکل سی (MenC) واکسين کولو وروسته څه تمه وکړئ؟

د واکسين کولو يا لگولو وروسته، ستاسو ماشوم ممکن د هغه ځای په شاوخوا کې نارامی، سوروالی يا پرسوب ولري چيرې چې انجیکشن ورکړل شوی و. دوی کيدای شي بې قراره وي او تبه ولري.

که دا پيښ شي تاسو کولی شئ دوی ته پاراسيتامول يا ايبوپروفين ورکړئ. تاسو بايد دوی ته ډير ځښاک هم ورکړئ. ډاډ تر لاسه کړئ چې دوی ډير گرم نه وي او دا چې د دوی جامې د انجیکشن ځای نه مري.

ماشومان معمولاً په يوه يا دوه ورځو کې دننه د دې کوچني جانبي عوارضو څخه رغیږي

د هغو ماشومانو څخه چې واکسين شوي دي:

- په 2 کې 1 تندمزاجه جوړ شي
- په 20 کې 1 به نارامی، سوروالی يا پرسوب ولري چيرې چې انجیکشن ورکړل شوی وي يا به تبه ولري
- په 100 کې 1 کيدای شي د معدې ستونزه يا کانگې ولري

جدي جانبي عوارض خورا نادر دي.

د مينينگوکوکل سی (MenC) واکسين څنگه کار کوي؟

د **MenC** واکسين د مينينگوکوکل سی باکټريا څخه استخراج لري. واکسين د دې له لارې کار کوي چې د بدن معافيت سيستم باکټريا ته ځواب ووايي پرته له دې چې ناروغی رامنځته کړي.

MenC واکسين څومره اغيزمن دي؟

MenC واکسين خوندي او ډير اغيزمن بنودل شوي دي. 90% ماشومان د مننژيت سي باکټريا څخه خوندي کيږي کله چې دوی د سپارښتنه شوي واکسين مهالویش بشپړ کړي وي. څرنگه چې واکسين د 2000 په وروستيو کې معرفي شو، د منينگوکوکل ناروغی د پېښو شمير، د C گروپ باکټريا له امله، په ډراماتيک ډول راټيټ شوي دي. د راپور شويو پېښو شمير په 2000 کې له 139 څخه په 2014 کې يوازي 6 ته راټيټ شو، 96% کمښت. په 2021 کې د منينگوکوکل ناروغی 10 ټاييد شوي پېښي وي.

يادونه: د منينگوکوکل سي واکسين يوازي د ډلي منينگوکوکل ناروغی په وړاندي خونديتوب کوي او د ناروغی د نورو ډولونو په وړاندي خونديتوب نه کوي، تر ټولو مهم د ډله بي منينگوکوکل ناروغی.

چيرته کولی شم نور معلومات ترلاسه کړم؟

د يو باوري د روغتيا مسلکي سره خبرې وکړئ او www.immunisation.ie ته مراجعه وکړئ